

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken, Januárus 6-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Hannovera Ország.

Fris emlékezetekben lehet a' Magyar Kurir Érd. Olvasóinak, hogy a' Hannoverai Val. Fejedelemség az elmúlt 1814-dik esztendőnek utolsó holnapjában az Angliai régens Hertzeg intézete szerint, a' Bétsi Congressus megegyezésével Királyságra emeltetett. Ennek közönségessé tételére a' Cambridgei Herczeg a' Fels. Angliai királynak 8-dik fia küldetett Német Országba, a' ki azon ország nevezetesebb rendjeit és karjait, a' múlt Decemb. 15 dik napján Hannoverába, a' Hannoverai Fejedelemség fő városába öszve gyűjtven következő beszédrel nyitotta fel az első gyűlést:

„Tiszteletreméltó, Nagy tudományú, Nemes, leg jobb, Tekintetes, kedves hiv Urak!

Igazán szóllithatlak meg ezen szókkal titeket a' leg hivebb népnek érdemes képviselői, a' kiknek régi uralkodó törzsokeihez megíantorithatatlan hajlandóságok, a' kevés ideig tartott inség, és jövendőre való szomorú kinézese közt is változhatatlan volt, mind sziate az en familiának ösi jobbagyaihoz való szeretete, még azokban az esztendőkben is, mellyekben a' szerentsetlenség őket egymástól elválasztotta, — — Ez az törvényes f jelelemhez való (nagy hajlandóság számos Hauno-

verai f gvertviselőket birta arra, hogy az Angliai zászlók alá öszve gyűlljenek; ezek a' hadi seregek a' világnak meg szabadítására távollévő földeken is veres tsatázásokat állottak ki, és a' legnagyobb hadi vezéreknek kormányaik alatt halhatatlan ditsósséget szerettek magoknak. Minekelőtte azok a' lántzok, mellyekkel ez az ország nagyobb erő által körülvetetett vala, az öszveszövetkezett fejedelmeknek erőlködések által széliyel törtetett volna, ezek a' hadi seregek legelsők voltak, a' mellyek a' hozzájuk intézett hivattatásnak engedtek, és az ő alhatatosságok, hadi nyomorúságoknak szenvedések, és a' viaskodásokban való vitézségek által azon idegen seregekkel vetélkedtek. Ez az egynéhány holnapok alatt organisáltatott harmintz ezer főből álló hadi sereg Német ország északi részének megszabadittatásában sokat segített, és a' nekie mutatott rendelést a' haza ügyének védelmezésére nagy készséggel követte „

„Kedves hiveim, a' kikkel a' kormányozó, kinek nevében hozzatok szóllok, az Isteni gondviselés rendelkezéséből öszve-kaptsoltatott! Most vagyon ideje, hogy hasznosan munkálódjatok, azért hivattatok öszve, hogy azokat a' sebeket, mellyeket a' hosszas háború rajtatok ejtett, bölts tanácsadásaitok által gyógyitgassatok. A' *Guel-fusok* eleitől fogva igaz es tsendes embe-

tek voltak. Az én őseim közt sokan voltak olyanok, a' kik ebben az Országba születtek és éltek, és egy sem találtatott közöttök, a' ki az ő alattvalóinak erejét másoknak lenyomattatására fordította volna. * Ők azokat a' határokat által nem bág-ták, a' mellyeket az égnek és a' földnek Ura a' hatalmasok eleibe tett. Azokat a' jussokat, a' mellyeket a' Westfaliai békeség a' német országi uralkodóknak adott, György hertzeg és az ő fiai meg tartották, és azokat a' szélveszeket, mellyek sok ideig pusztították Európát, elhárították. A' miolta az én familiámnak nagysága a' bölts Ernest Agust hathatós kormányozása által állandó fundamentomra tétetett, a' Vál. Fejedelemségi méltóságot meg nyerte, és végtére az én őeimnek fejét e' világnak leg ditsőségesebb koronái ékesítik, minden hatalmokat arra fordították, hogy az alattvalóiknak jussaikat sérthetetlenül megtarthassák. Így tselekedtek I. György II. György és III. dik György. Az a' királyi hertzeg, a' ki az ő és az én atyám nevében most uralkodik, szerentsésnek tartja magát, hogy az ő familiájának német tartományiba béléphetett, és belső dolgainak meg erősítése, és másokkal való hathatós szövetsége által megkülömböztette — a' többit mászszor.

A m é r i k a.

Néhány időtől fogvasokat írnak a' Journáltsták azon hadi készülletekről, a' mellyeket a' Sz. Domonkosi uralkodó Fejedelm, a' Hayti király az ő ellene menendő Frantzia hadi seregek ellen tétet. Minekelőtte ennek a' hadakozásnak valóságos

okát leírnánk, szükségesnek tartom ennek a' roppant szigetnek historiáját előadni: *St. Domingo* melly deakül *Hispaniolának*, és Sz. Domonkosszigetének is hivattatik, egy az Antillesi legnagyobb szigetek közt, melly a' Mexikói tenger mellett, a' Cubai szigetek, és északi Amerika között fekszik, 1500 Anglus mértföld a' körülete, következőképen a' legnagyobb sziget a' világon. Américának feltalálása után egészen Spanyol Országhoz tartozott, hanem 1697-ik esztendőben a' *Risviki* békeségben annak észak és nagyúgott közt fekvő részét kén-telenek voltak a' Frantziáknak által engedni. Ebben a' szigetben rendkívül való hévség szokott uralkodni, és ha a' tenger partjától fuvalló szél a' nagy hévséget nem mersékelné, senki ott életben meg nem maradhatna. Ez az erdőkkel, hegyekkel, völgyekkel, és folyóvizekkel megrakodott sziget sok nádmézzel, indigóval, gyapot-tal, kákaoval, kávéval, dohánynyal, sóval viaszszal, mézzel, festőfával és gyógyító füvekkel bővelkedő sziget. E' mellett a' baromtartásra is igen alkalmas, van lova, szarvas marhája, sertése, külömbkülömbfemadarai, hála, és sok gyümöltstermőfai.

Ez a' nagy sziget, a' mint fellejebb említettük, Spanyol és Frantzia országokhoz tartozott, hanem a' Frantzia revolutió alatt mind az egyik mind a' másik országtól elpártolt, és a' Spanyol rész *Christophle Szeretsen* választotta magának vezérévé, a' Frantzia rész pedig egy oda való születésű *Mulattát Pethiont* (Mulattáknak neveztetnek azok, a' kik Európai származású atyától, és Amerikai anyától, vagy Amerikai atyától, és fejer anyától származtak). Ezek a' két vezérek, úgymint *Christophle* és *Pethion* sokáig hadakoztak egymással, mindenik tulajdonává igyekezvén ezt a' szigetet tenni, a' kiknek meghódoltatásokra *Napoleon Császár* a' maga testvérhugának férjét *Generális Leclerketné.*

* *Gibellinusoknak* neveztettek a' históriában azok a' Würtembergi lakosok, a' kik a' 12-dik, 13-dik és következő századokban a' Római Császárokat követték a' Római Pápa és Guelfusok ellen, a' kik a' R. Pápákat védelmezték.

hány esztendőkkel ennek előtte küldötte vala, de a' ki nem tsak meg nem bódithatta őket; sőt inkább igen ártalmas lévén néki az oda való levegő, meg bolt, hanem a' felesége Maria Paulina onnan Európába vissza jöven, 1813-dik esztendőben Borghese Lajos Olasz hertzeghez ment másodszer férjhez — Ez a' két S. Dominói uralkodó meg békellettek é egymással vagy nem bizonytalan, az sem tudatik, minemü indulattal viseltetik Pethion Frantzia Ország eránt, hanem hogy a' Haiti Királylyal egyetemben a' Frantziák ellen nagy hadi készülteket tetzen, azt egyenlőképen állattvak a' közönséges ujság levelek.

Az Anglia Országi Zsurnálok a' Haiti Királynak utolsó hirdetményét nagyon dicsirik, 's arról azt mondják, hogy az akár-melley Európai diplomaticus minister szájába beillene, hogy abban olly dolgok hordatnak elő, mellyeket a' leg böltsebb iró pennak sem tsáfolhatnák meg, ez a' fekete Fejedelem (Kristofle) ebben az irásban megmutatta a' nemzetek itelő széki előtt, a' Haity Országnak törvényes voltát, és másoktól való nem függését, megmutatta hogy 150 esztendeig voltanak a' Haity lakosok rabszolgaságban, és ugy bántak velük, mint áruportékákkal. Az a' törvény tehát a' melly őket a' tulajdonságnak tárgyává tenné törvénytelen, és magamagával ellenkező volna.

Erről mindazáltal semmi emlékezet nintsen azon hirdetményben, és meg sem engedi, hogy a' szolgaságnak szenvedése ellen zúgolódjanak; az egész dolgot együgyüen beszéli elő, 's méltóságosan hozzá adja: valósággal azt akarjuk, hogy azon inségnek és gyalázatnak idejéről halgassunk 's a' t. Ezen időpontjától fogva szabad emberek voltak a' Haity lakosok. Ez az itten lefestett Haiti király comissariusokat küldött Londonba, a' kik ottan nékie koronát, királyi páltzát, királyi köntösöket, 's több effeleket készítették, és uroknak

Cap Henry városába el is küldötték; most pedig betses lőszerszámokat és hintókat tsináltatnak számára.

Spanyol Ország.

A' Gazette de France nevezetű frantzia ujságlevelek Dec. 12-dikén azt írják Valladolidról, hogy a' Frantzia királyi követ Madridba már megérkezett, és hogy egész utjában illendő tisztelettel 's örömmel fogadtatott. A' kereskedés és a' politica azt kívánnyák, hogy e' két nagy Ország, ugymint Frantzia és Spanyol országok közt tökéletes egyesség légen. Spanyol Ország a' természetnek javaival nagyon bővelkedik, ellenben szükölködik fabrikák nélkül. Van gyapja, hamuzsirja, viasza, olaja, és a' középtengerre fekvő tartományokban sok selyem eresztő bogarai, a' mellyek a' külföldi kereskedők által nagyon kerestetnek. Ha Anglia Ország a' mi piatainkat elfoglalja, így szólnak a' Spanyol országi közönséges levelek, így osztán tsekély áron adhatjuk el a' mi productumainkat, 's kevés hasznak leszen a' mi bővelkedésünknek.

Havannából, a' Kubai szigetnek fő városából sok pénz küldetett Kadixba, melly nagy örömet szerzett mind a' kormányzéknek, mind a' Kadixi kereskedőknek — A' Castiliai Főtanats azokat a' személyeket, a' kiket vagy Spanyol Országba vissza kell fogadni, vagy onnan kikkell bajtani, classificálta, az az különös rendbe szedte — Nem régiben ismét sok fő rangú hadi tisztek fogattattak el, és vagy erősségekbe, v. tömlöztökbe zárattak bé, de mi okon, bizonytalan.

Frantzia Ország.

Már egynéhány holnaptól fogva abban foglalatoskodott a' Deputatusok háza, hogy a' ministereket arra kötelezhesse, hogy valamint más fő tisztviselők, ugy ők is köteleztessenek hivataljoknak folytatásáról számot adni. Ez a' törvényprojektum, melly sok tzivódásra szolgáltatott alkalmatosságot,

már meghatározottatott. Sokan sajnálják, hogy ez az igen fontos tárgy közönséges gyűlésben elő nem adatott. Nem maga a' fő Kormánysek projectálta ezt a' dolgot, hanem egy Farcas nevezetű Deputátus, és minekutanna azt jól meg hánya vetette volna, a' több tiszt társai eleibe terjesztette, a' kik azt az ő tulajdon büroókban, az az, dolgozó szobájokban megvizsgálták, és sokan helybe is hagyták. Eleinte megvettett ez a' projectum, de végtére tsakugyan bévétetődött. Az ő hivataljokathelytelenül folytató ministereket a' Pairsek (a' F. Parlamentum tagjai) fogják törvénszek eleibe idézni, és meg is itélni. Ugy de kileszen a' Generális Prokátor ellenek? Sok egymás közt való vetélkedések után végtére az is meghatározta, hogy a' király é' végre egy appellatoriumot nevezzen ki, 's annak előülőjét tegye e' dologban bíróvá.

Az Artésiai Gróf visszatért a' maga utjáról Sensbe, a' hol ő az odavaló fő templomban őseinek tiszteletkre emeltett emlékeztető oszlopnak felszentelésére utazottvala, az ő fiai, ugymint az Angoulemei és Berry Hertzegek, az elsőbbnek feleségével együtt eleibe mentenek — A' király parantsolatjára azok a' három külföldi regementek, mellyek Frantzia hadi szolgálatba léptek, ujonnan fognak organisáltatni. Azok a' Spanyol, és Portugalliai születésű legények, a' kik Frantzia zsoldban vannak, hasonlóképen új rendbe hozatnak, és Colonial-Etrangers nevet fognak viselni — XVIII ik Lajos király Éő Felsége az Angliai Regens-Hertzegnek a' Sz. Lélek Vitéz Rendjének tzimerét, és köntösét meg küldötte.

A' Frantzia újság levelekben illyeten szép jegyzéseket olvasunk a' Maltai Szigetről: A' Frantzia revolutio miatt támadt háború, és Napoleon Fr. Ex-Császárnak, az Anglia Országi kereskedés ellen kiadott kemény parantsolatjai, ennek a' Szigetnek kereskedését nem tsak el nem nyombhatták, sőt inkább még jobban virágoztatták,

és ha szinte ezek az akadályok már egészen elbárittattak is, de vagynak más okok is, mellyeknek hasonló következesei vagynak, és ezt a' szigetet a' közeptengerben legjobb és leghíresebb kereskedő piatztá tették. Hajdan a' Levanti kereskedő társaság kereskedett a' Levantai, az az, a' közép tengerben fekvő szigetekkel, a' fényes Portának jobbágyi (t. i. az Algiriai, Tunisi, és Tripsolisi haramja társaságok) nem mireszlettek Angliába menni a' tengereken, és így sem egyenesen, sem más úton nem kereskedtek azon országgal, Eleinte a' Maltai szigetbe vonattak, az ő hajóik a' fényes Portával való háborúban tsak oda mentek, és annak piatzan adták el az ő productumaikat, 's ott vettek magoknak Angliai fabrikákban tsinált kézmiveket, következésképen szüntelen Maltába jartak. Mellyre nézve semmit nem kételkedhetünk, hogy a' Maltai sziget azon kereskedésnek birtokában fog ennekutánna is maradni; annyival inkább, mivel az Angliai Kormánysek meghatározta, hogy mihelyt az oda való kikötő helybe bévitetett portékák a' Contumaciát, az az, a' negyven napig való tisztulást eltöltik, oda botsáttassanak bé, a' Levantai portékák pedig, a' mellyek az illy Contumaciát ki nem állják, oda bé nebotsáttassanak.

Az Afrikai barbarus lakosok is azon okból mennek a' Maltai szigetbe, a' magok terméseiket oda viszik, 's ott sok rendbéli portékákat vesznek, olyanokat, a' mellyeket ennekelőtte az Olafz és Frantzia kikötő helyekben szokták venni.

Régtől fogva ugy nézték Sziczia 's Szardinia Országok, a' Joniai szigetek és az Adriaticumi tenger mellett lakók Máltát, mint az Indiai terméseknek és Angliai kézmiveknek leg hasznosabb 's legszebb piatztát, és semmi okok niats arra, hogy más vásáros helyet keressenek magoknak. A' Sziczia Országi legnevezetesebb kereskedő piatztok közelebb vannak a' Mal-

taí szigethez mint vagy Palermóhoz v. Messinához, következtéskepen hasznó-
fabban ellehet adni a' Szicilia Ország ter-
meseket Máltában, mint azokat Mes-
sinán és Palermón által másuvá
küldeni.

A' Máltai szigetnek, Moreával,
a' Joniai szigetekkel, és az Adriatitu-
mi tenger partjaival való egyessége külö-
nösen segilli a' kereskedőket, hogy a' ne-
vezett földeknek terméseit magoknak hasz-
nos feltételek mellett meg szerezhessék,
különösen hogy gabonával kereskedhesse-
nek — Ez a' sziget igen alkalmas a' szoms-
zéd tartományoknak terméseikkel való ke-
reskedésre, és legjobb a' középtenger ki-
kötő helyeibe való bévitelre — Ennek a'
szigetnek virágzó kereskedése sok közön-
séges intézeteket állított fel, mind p. o.
két bankót, egy børsét 's több effeleket. (a).

Nem régiben olly kinyilatkoztatást
adott ki az Angliai Kormányzat, hogy
a' napkeleti és napnyugotti Indiai coloniák-
kal való kereskedést is fel fogja a' Máltai
szigetben állítani, mellynek végre hajtása
felette nagy hasznára szolgálna N. Brittan-
niának.

(a) A' Máltai sziget a' középtengerben,
Szicilia Ország és Tripolis közt fekszik,
kerülete 60000 lépesre, hosszúsága 6,
szélessége pedig 3 mérföldre megyen.
Gyapottal, gyümölcssel, búzával, és bor-
ral bővelkedik. Hajdan a' Tunisi király
birtokában volt, ettől vette azt el V. Ka-
roly Császár, a' ki az 1529 dik esztendőben
a' Máltai Vitezi Rendnek adta, mi-
nekutánna azok a' Rhodus szigeteiből ki-
hajtottak volna. Annak lakosi Olasz
nyelvel élnek, sokan Arabs nyelven is be-
szelnek, de rozsziúl. Annak fő városa
Valette, mellyet 1566ik esztendőben
Valette János Máltai Nagy-Mester
építtetett vala.

Norvégia Ország.

Az azon Országból jött levelek azt
tartják, hogy minekutánna a' Fels. Své-
tziai királynak akarata 's igerei szerint
Christiania városában az új Constitutio ki-
hirdettetett volna, ottan tökéletes tsendes-
ség uralkodik. Ez az új Constitutio 112.
tikelyekből áll, mellyek következő
tárgyakat foglalnak magokban: Norvégia
Ország szabad, magában fennálló, feloszol-
batatlan, és el nem idegeníthető Ország,
Svétzia Orzággal öszvekaptsoltatik, annak
igazgatás formája öszve szorítatott monar-
chika, a' Státusnak közönséges Vallása az
Evangelico-Lutherana — A' végre hajtó
hatalom a' királyé, a' kinek mindenkor
azon Valláson valónak kell lenni, és köte-
les azon Vallást fenntartani 's oltalmazni
— A' király személye szent, 's néki va-
lamit vétkül tulajdonítani, és öt elvádolni
nem lehet — Nem ő, hanem az ő Státus
Tanácsosi tartoznak számot adni — Az
örökségi rend egyenes linea, és az atyafi-
ságnak gráditisa szerint mindenkor a' le-
szén, a' melly 1810-dik esztendőben meg-
határozott. Hogy ha semmi örökös Her-
tzege nintsen, azon esetre a' király a' Nor-
végiai Státusoknak a' maga királyi méltó-
ságban való követőjét kimutathatja — Mi-
he yt a' király a' törvény által meghatáro-
zott kort eléri, világosan kijelentheti; hogy
ő még tutorság alatt légyen, hanem hogy
az Orzáglast elkezdheti, és a' követke-
zendő esküvést leteszi az Ország gyűlése
előtt: *Igérem, es esküszöm, hogy én Nor-
végia Országot annak Constitutioja és
törvényei szerint fogom igazgatni; így
segíljjen engemet az Isten es az ő Sz.
Beszédje.*

Ha fontos akadályok elő nem adják
magokat, minden esztendőben egy darabig
Norvegiában fog a' király lakni, magának
a' Norvégiai lakosok közül egy tanácsot
választani, ha nekie tetszeni fog, és a'
környülállások is megengedik Vice királyt
vagy helytartót is nevezhetki maga helyette

Hogy a' Státus-Tanátsban széke lehessen, a' király és az ő képviselője a' Vice-király a' Norvégiai Státus-Tanátsos tagjai helyett más Norvégiai polgárokat is nevezhet ki. Az atya a' fiával vagy két testvér atyafiak a' Státus-Tanátsban nem ülhetnek — A' Vice-király vagy a' korona hertzeg, vagy annak leg idősebb fija törvényesen elért kora után uralkodhat. A' helytartó vagy Normannus vagy Svekus lehet.,,

A' Norvégiai polgároknak a' királyhoz intézendő projectumaikat elsőben is a' Norvégiai kormányzattal kell közölni; minden egyházi környúlallásokat a' király fogja elintézni, ő tehet rendeléseket a' kereskedésre, vámokra. és politiára nézve, úgy mindazáltal, hogy azok a' Constitutionnal megegyezzenek — A' király az Ország gyűlése által meghatározott adókat megkivánhatja — A' Norvégiai Státus kinttára Norvegiában marad, és annak jövedelme egyedül a' Norvegia Ország haszná-
ra fordittatik, és arra fog a' király vigyázni, hogy a' Státusnak tulajdonosága és a' koronához tartozó jószágok a' Norvégiai Státusok által meghatározott és közhasznú végekre fordittassanak.,,

„A' királynak vagyon jussa a' megegyezésre — A' királyi Printzek semmi polgári hivatalt nem viselhetnek, az Országnak minden felsőbb hivatalai a' helytartói hivataltél fogva, a' király osztogathatja ki, 's ő foszthattya meg azoktól a' tisztviselőket, minek utánna a' Státus Tanátsnak javaslását meghalgtja — A' megkülömböztetett érdemű személyeknek ő osztbat ki hadi, és polgári rendeket. Személyes és örökség szerént való jussokat senkinek

sem lehet adni — A' Királynak szabad tetszésétől füg magának udvari tiszteket és tselédeket választani — A' király parantsolhat, az Ország gyűlésének megegyezése nélkül, a' hadi és hajóseregeknek megsaporításáról, és megkevesítéséről végzést tehet Az Ország gyűlésének megegyezése ellen semmi idegen hadi seregeket oda hē vinni nem szabad; a' békesseges időken Norvegia Országban honnyi hadi seregeknél egyebek nem lehetnek sem Norvegiai hadi seregek Svetszia Országban — A' megtámadó háborúknban semmi Norvegiai hadi és hajó seregeket az ellenség ellen vinni nem szabad; az egyik Országnak hadakozó hajóira a' más Országnak hajó seregeit szállítani nem lehet; a' tartománybeli katonaságon kívül semmi linea seregeket ki nem lehet az Országból vinni — Egyedül a' királynak van arra jussa, hogy a' Norvegiai Státusoknak megegyezésével az odavaló hadi seregeknek össze gyűjtheti hadat indithat, és békesseg szeretheten.

„Norvegiának minden dolgait azon Ország nyelvén kell eligazítani és intézni — A' legközelebb való korona örökös, hogy ha az uralkodó királynak a' fija, korona hertzegnek nevezetetik, mihelyt a' 18-dik esztendőt eltölti; jussa van a' Státus-Tanátsban való megjelenésre, úgy mindaz által hogy semmi voksa ábban ne legyen; egy királyi vérből való hertzegnek se legyen szabad a' király megegyezése nélkül meg házasodni, hogy ha ezen rendelés ellen mivel, a' Norvegiai koronát elveszti —
(A' többi következik.)

Jan. 4-dik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 271 1/8 forintot Váltó-
tzedulában. Egy Cs. aranyért 12 forintot 34 krt.

Honnyi Levelek, Tudósítások, és Egyebek.

Nro. 2.

A' Magyar Kurir 2-ik darabjához.

B é t s.

Az elmúlt 1814 dik ó esztendőnek vége felé attól tartottunk, hogy száraz télünk fog lenni, és mivel az őszi vetést a' hó meg nem melegítheti, keveset aratunk a' jövő nyáron. Most pedig avval ditsekedhetünk, hogy olly kemény hideg, 's olly bőv hó van a' föld színén, hogy akármedly kemény télbe is bé ilene, ha egy két éjjel olly hideg leszen, mint van három naptól fogva, sem a' kenyér, sem a' bor dolgában szükségét nem látunk. Azokból az időjárásból tétetett tapasztalásokból, mellyek az idevaló tsillagvizsgáló toronyban az elmúlt esztendőnek az idő járásáról tétetődtek, a' levegőmérő leg fejjebb állott Februarius 20-dik napján, leg alább Martius 4 dikén, következésképen a' Barometrumnak legnagyobb változása egy hüvelyk és egy linea volt. A' Barometrum, avagy levegőmérőben 3 hirtelenvaló változások történtek, ugymint Jan. holnapjának 12-dik és 13; Januarius 13-dik és 14-dik; és Martius 1-ső napjai közt, a' mellyeken a' levegőmérő 24 óra elfolyása alatt 6 lineával szállott alább, a' másodikban épen annyival hágott feljebb. A' Reaumúri Thermometrum szerént legkeményebb hideg volt Febr. 22-dikén; legnagyobb meleg Julius 24 dik napján; legnagyobb változása esett a' Thermometrumnak, midőn a' legnagyobb meleg volt és 37 $\frac{3}{4}$ grádusra ment — A' Thermometrumnak hirtelen való változai estek Febr. 26-dik és 27-dik napjai, Aprilis 7. és 8. napjai, és Junius 21 — 's 22-dik napjai közt, a' midőn a' tsökben volt kényesső 24 óra alatt megváltozott. Min-

den azon változások közt, a' mellyek a' Bétsi Universitásnak tsillagvizsgáló toronyában holnaponként tétettek, kitettség, hogy a' Thermometrum Januarius és Febr. Martius és Aprilis, Május és Junius, Julius és Augustus, Septemb. és Oct. Nov. 's December holnapjaiban voltak — Ugyan azon tsillagvizsgáló toronyban tett több tapasztalások szerént, 28 napokon havazott, 98. napokon volt esső, 78 napokon volt ködös az idő, 16 napokon ménydörgött közel és messze az ég, és 1 nap volt forgószél és jégesső. Következésképen 78. napokon volt Bétsben ködös idő.

A' Bétsi hivatal szerént való jegyzések szerént 1813 esztendőnek Nov. 1-ső napjától 1814 esztendő October holnapjának végéig ebben a' Cs. kir. népes városban következő eleségek hozattak bé, ugymint: 87,816 darab vágni való ökör; 7,413 vágni való tehén; 289 darab nagy borjú; 88,109 darab szopós borjú; 89,765 darab juh; 110,778 darab bárány; 51,821 darab nagy sertés; 19,763 darab közepszerű sertés; 40,089 darab süldő; 54,821 darab szopós malatz; 4,847 darab vágott hús; 1451 mázsa és 72 fagygyú; 19,427. mázsa és 57 font gyertya. Italok hozattak ide bé: Austriai bor 528,140 akó és 29 pint; 67,606 akó, és 21 pint Magyar bor; 250 akó 8 pint külföldi bor; és 471,947 akó ser. E' mellett 428,865 mázsa és 58 font liszt, árpakása, és zsemlyéliszt, 466,025 mázsa és 74 font fekete liszt, és tengeri kása; 8,535 mázsa és 30 mérő rozs, 695698 zab; árpa 695,000 mérő 23,021 fzeke szena; 1,392. 166 kéve száma; 291,015 öl tűzifa; 32,550 mázsa köfzin; 433,810 font

sza; vaj; 95, 999 font sajt; 811,516 font kal; 18,949,323 tojás} Míad ezekből hitetik, hogy az elmúlt 1813. militaris esztendőben, és az 1814-dikben kevés pontban különbözött ebben a városban a Consumptio.

A Bécsi városi jegyző könyv szerint, az elmúlt 1814-ik esztendőnek Januarius első napjától, azon esztendőnek végezetéig, a' belső és külső városokban, az ide való beteg házakban és ispotályokban 5878 férfi, 2979 asszony személyek, 3644 férfi, és 2808 leány gyermekek, mind öszve 15309 emberek holtak meg. — A' megholtak közül 41 90—100 esztendőt élt e világon; egy 101 esztendőt, egy 102 esztendőt, keuo pedig 103 esztendőt. — A' nyavalyák szerint, mellyekben megholtak, 1940 tüdő rothadásban, 1703 száraz betegségben, 513 gutaütésben, 176 tüdőgyulladásban, 116 torokgyékban, 107 veres himlőben, 78 szerentsétlen történet által, 65 belekgyulladásában, 9 hólyagos himlőben holtak meg. — A' született gyermekeknek száma 13114 tetetik, a' kik közül 500 halvaszületett. — Megkereszteltettek 5826 férfiú, és 5788 leánygyermekek, az öszve párosítottaknak 248 párra ment a' számok. Ezekből kitettzik, hogy az elmúlt 1814-ik esztendőben 2338 emberrel több holt meg mint az azt megelőző 1813-ik esztendőben, hogy 487-el kevesebb gyermek született, és hogy 175 párral több hazasódott öszve, mint 1813-ik esztendőben.

Olasz Ország.

Bononiából Decemb. 8-ik napján, 1814-ik esztendőben az Angliai Regens. Hertzeg derék Hufzár Regementjénél szolgáló vitéz Hazánkfia Bartoffy Kapitány Ur illetén foglalatú barátságos levelet irt a' M. Kurir elsőbb Irójához: VII-ik Pius Pápa Eö Szentsége a' mi Regementünket egy igen pompás lovas zászlóval (Estandar-

teval) méltóztatott megajándékozni; mellynek felszentelést, számos [Cardinalisoknak, Ersekeknek, Püspököknek, és más fő Papoknak jelenetekben nagypompával ment végbe. Ezt a' lovas zászlót a' Regement képeben en vettem által, a' kit Eö Szentsége az ugy nevezett Eques auratusnak tagjává tenni és annak petsétes levelevel megtisztelni méltóztatott (ezek a' Vitézek azért nevezettek auratusoknak, mivel hajdan arany sarkantyút viseltek saruikon.)

Nápoly városában lévén ezen alkalmatossággal a' Fels. Király eleibe vezettem, a' ki engemet igen kegyelmesen fogadni, és a' Szicziali kerestel megajándékozni méltóztatott — Ezen alkalmatossággal a' Vesuvius tüzokádó hegyét is megnétem 's annak torkába mellyen bementem. Meglátogattam Pompeji és Herculanium városoknak maradványait is a' mellyeket az égő Vesuvius hegynek tüzes mosléka Titus Romai Császár uralkodása alatt elborított 's elpusztított vala. — Melly nagy dicsőségére szolgált legyen ezen Vitez Hazánkfiának ezen utazása, és Rómában való rövid emlékezetre méltó mulatása, minden értelmes Olvasóink meg ítélik.

Elegyes Dolgok.

Anglia Országban egy olly új könyvnyomtató sajtó találtatott, mellyben egy óra elforgása alatt 1100 nyomtatványt lehet nyomtatni. Ennek az új sajtónak feltalálója egy Szakszóniai születésű ifju König nevezetű elkészítője pedig egy Bauer nevezetű ember volt —

Nem régiben egy 60 esztendős ember ölte meg magát B., városában, mellynek okául az ő meghaborodott elméje tetetik. Ez a' nyavalya a' múlt esztendőben több embert is megfosztott az életétől, kivált az olyakat, a' kik vagy bankrotsiroztak, vagy a' pénzeket játékban elvesztették; a' szerelem is sok ifju személyt megfosztott életétől.